

Источники и литература:

1. Андреев Ю. В. Мужские союзы в дорийских городах-государствах (Спарта и Крит). – СПб.: Алетея, 2004. – 335 с.
2. Аристотель. Афинская полития. – М.: Госиздат, 1937. – 254 с.
3. Борхес Х. Л. Проза разных лет. – М.: Радуга, 1984. – 320 с.
4. Вернан Ж.-П. Происхождение древнегреческой мысли. – М.: Прогресс, 1988. – 224 с.
5. Гомер. Илиада / Пер. Н. И. Гнедича.
6. Гомер. Одиссея / Пер. А. Н. Жуковского.
7. Делез Ж., Гваттари Ф. Тысяча плато: Капитализм и шизофрения. – Екатеринбург: У-Фактория; М.: Астрель, 2010. – 895 с.
8. Кессиди Ф. Х. От мифа к логосу. – М.: Мысль, 1972. – 312 с.
9. Фролов Э. Д. Рождение греческого полиса. – Л.: Изд. ЛГУ, 1988. – 232 с.
10. Хоркхаймер М., Адорно Т. В. Диалектика Просвещения. – М. – СПб.: Медиум: Ювента, 1997. – 311 с.

Васильева О.С.**УДК 330.8 (477)****ПАРАДИГМА ЦИВІЛІЗАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ С.ПОДОЛИНСЬКОГО,
В.ВЕРНАДСЬКОГО, М.РУДЕНКА ЯК МАЙБУТНЄ УКРАЇНИ**

Анотація. У статті йдеться про українську школу фізичної економії, зокрема проблеми поєднання економічних, природничих та гуманітарних наук. Обґрунтовано положення, що у світовій енергетиці повинно статись підвищення ролі невичерпних та поновлювальних джерел енергії. Зазначено, що Україна має значний і досить потужний потенціал для нарощування виробництва сільськогосподарської продукції, оскільки у нас сприятливі природно-кліматичні умови, а також потужний людський потенціал.

Ключові слова: глобальна криза, прогресивний розвиток, світова енергія, фізична економія, цивілізація.

Аннотация. Статья посвящена украинской школе физической экономики, в частности проблеме сочетания естественных и гуманитарных наук. Обосновано положение, что в мировой энергетике должно произойти повышение роли неисчерпаемых и возобновляемых источников энергии. Отмечено, что Украина имеет значительный и достаточно мощный потенциал для наращивания производства сельскохозяйственной продукции, поскольку у нас благоприятные природно-климатические условия, а также мощный человеческий потенциал.

Ключевые слова: глобальный кризис, прогрессивное развитие, мировая энергия, физическая экономия, цивилизация.

Summary. Especially for progressive development of Ukraine as sources of human existence become achievements of representatives of Ukrainian school of physical economy – S. Podolynskiy, V. Vernadskiy, M. Rudenko. From their standpoints of intellectual acquisition, conception of representatives of Ukrainian school of physical economy looks not only beginning of classic economic idea but also as establishment fundamentally of new paradigm of economic knowledge and publicly-economic progress.

The key element of the system is such object, as energy. Investigating it S. Podolynskiy went out from that a sum of universal energy is an unchanging size, at that time as in separate parts of Universe energy is up-diffused unevenly, that causes a tendency to its general balancing and gradual dispersion.

A scientist argued, that it is possible useful to count that labour the result of that is an increase of power budget of Earth only. He distinguished two types of labour: that provides piling up of energy directly, and that assists it mediated. At the same time a scientist did warning that a man creates neither a matter nor energy of the labour.

A power theory acquires a practical value for measuring of natural, social and economic processes by means of the system of spatial-temporal sizes. Influence of natural factors on economic processes takes place at deeper level, than influence on these processes of natural environment as an external factor.

Taking into account the above-mentioned in modern Ukraine there must be the accepted strategy of economic development of society on basis: achievement of quantitative and quality distribution of different forms of energy, its maintenance, piling up and increase; permanent exceeding of birth-rate above the death rate of population; complex fight against plundering of energy of humanity.

Key words: the global crisis, the progressive development, the world energy, physical eco Candidate of Philosophy science.

Постановка проблеми. Нова парадигма економічної теорії, започаткована С.Подолінським, продовжена В.Вернадським і концептуально сформульована М.Руденком, будується на єдності економічного, соціального, біологічного та космічного, дозволяє більш чітко відобразити сучасні тенденції розвитку науки. Вивчаючи спадщину великих філософів минулого, сьогоднішнє покоління отримує потужний імпульс для власного переосмислення філософських проблем в умовах сучасного світу. Це, зокрема, розробки енергетичної теорії суспільного розвитку, проблеми поєднання природничих та гуманітарних наук, питання про причину і рушійну силу можливості людини збільшувати енергетичний бюджет планети та зменшувати ентропію. Саме вони дали нове природничо-наукове визначення праці та підкреслили її космічний характер. І найголовніше – вони вперше у світовій науці визначили фізичну природу додаткового продукту як результату людської праці та перетворення додаткової енергії Сонця. Ця парадигма може стати методологічною засадою подолання сучасної кризи економічної науки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Серед вчених, які досліджували проблеми теоретичних засад школи, слід назвати, перш за все, зарубіжних та вітчизняних економістів, предметом наукового інтересу яких були ідеї С.Подолінського,

В.Вернадського. Ще за життя С.Подолінського увагу зарубіжних науковців привернула ідея про роль праці у нагромадженні сонячної енергії. Зокрема, французький вчений Дебіре називав С.Подолінського автором однієї з “найновіших теорій термодинаміки”.

Ідеї С.Подолінського активно досліджуються російськими вченими П.Кузнецовим, О.Кузнецовим, Б.Большаковим, Т.Муранівським, В.Чесноковим, Б.Кедровим, О.Огурцовим. А комісія з опрацювання наукової спадщини академіка В.Вернадського при Російській академії наук присвятила С.Подолінському окремий номер свого бюлетеня, підготовлений В.Чесноковим (1994 р.). Унікальну наукову працю про С.Подолінського “Листи на документи” підготували й опублікували 2002 року Р.Сербин (Канада) і Т.Слюдикова(Київ).

Останнім часом вийшла низка цікавих робіт російських вчених П.Кузнецова, О.Кузнецова, Б.Большакова, присвячених сталому розвитку, науковим основам проектування в системі природа – суспільство – людина; проблемам синтезу природничих і гуманітарних наук.

Поняття “українська школа фізичної економії” активно досліджується і вводиться в науковий обіг багатьма українськими вченими. Зокрема стаття д.е.н. В.Шевчука такою назвою вміщена в “Економічній енциклопедії”. Відповідно один із розділів навчального посібника “Історія економічної думки України”, автор – д.е.н. Л.Корнійчук, носить назву “Українська школа фізичної економії”. Цій проблемі присвячено цілий ряд статей В.Шевчука, О.Апановича, Л.Воробйової, монографії Л.Гринів, В.Письмака та інших, в яких розкриваються питання формування та суті української школи фізичної економіки.

Постановка завдання. Метою дослідження є розкрити ідейно-теоретичну спадщину українських фізіократів та її практичне значення, проаналізувати сутність теорій про економічну діяльність людей не з позиції класової будови практичне застосування ідей фізичної економії як спонукального чинника прогресивного розвитку України.

Виклад основного матеріалу. Визначальними для прогресивного розвитку України як джерела людського буття стають здобутки представників української школи фізичної економії - С. Подолінського, В. Вернадського та М. Руденка. З позицій їх інтелектуального надбання, концепція фізіократів виглядає не лише початком класичної економічної думки, але і як започаткування принципово нової парадигми економічних знань та суспільно-господарського прогресу. Її втіленням та оформленням є фізична економія як основоположна складова наукового знання, модифікація якої стає передумовою “розблокування” кризи та спонукальним чинником прогресивного розвитку України [1, с. 195].

Значний слід на теренах України залишили дослідження українського вченого та громадського діяча С. Подолінського (1850–1891), насамперед його наукова розвідка “Праця людини та її відношення до розподілу енергії” (1880). Час підтвердив оригінальність ідей, окреслених у цій роботі, яка за своїм новаторським характером є визначним досягненням національної і світової науки. Прикметно, що автор розцінював її “не більш як вступ до докладнішого і фактичного розгляду порушених питань. У той же час вона містить низку принципово нових парадигм в інтерпретації найважливіших аспектів суспільних, економічних та енергетичних процесів” [2, с. 281]. Була побудована система, складовими якої стали суб’єкт, об’єкт та взаємодія між ними. Універсальність цих складових дозволяє описувати з їх допомогою буття окремих індивідів та Всесвіту загалом. Ключовим елементом системи є такий об’єкт, як енергія. С. Подолінський, досліджуючи його, виходив з того, що сума вселенської енергії є незмінною величиною, у той час як в окремих частинах Всесвіту енергія розподілена нерівномірно, що спричиняє тенденцію до повсюдного її урівноваження та поступового розсіювання.

Інтерпретувавши енергію як світову константу, український мислитель показав цим спроможність людини впливати на її рух та нагромадження. Він довів, що наділений інтелектом суб’єкт, який усвідомлено протидіє ентропійним процесам, спроможний запобігти марнуванню енергії. Таким суб’єктом у його дослідженні є кожна окрема людина і людство загалом, тому можна вести мову про новітню інтерпретацію людської сутності, а саме - про розгляд людини як космічної істоти, здатної збільшувати обсяги енергії на поверхні Землі.

С. Подолінський показав, що нагромадження енергії на земній поверхні можливе завдяки усвідомленій і корисній праці, яка розкриває сутність вказаної взаємодії [3, с. 153]. Власне визначення праці він сформулював за наслідками прискіпливого аналізу наукових досягнень свого часу.

Учений аргументував, що корисною можна вважати лише ту працю, результатом якої є збільшення енергетичного бюджету Землі. Він виокремив два види праці: ту, що забезпечує нагромадження енергії безпосередньо, і ту, що сприяє цьому опосередковано, вберігаючи енергію від розсіювання. Разом з тим вчений зробив застереження про те, що людина своєю працею не створює ні матерії, ні енергії.

Також суттєвим внеском С. Подолінського у національну та світову науку стало створення ним нової парадигми цивілізаційного розвитку. Віддаючи належне проблемам, які зараз іменуються глобальними, він у своїх дослідженнях пішов значно далі в їх аналізі. Те, що на початку свого дослідження С. Подолінський торкнувся збереження та розсіювання енергії у Всесвіті, дає підстави вести мову про галактичний його контекст, а значить, про такий рівень отриманих українським мислителем наукових результатів, який залишається неперевершеним.

На нашу думку, слід вважати унікальними перспективи застосування відкритого українським ученим підходу у прикладних цілях. Адже він гідно розвинув ідеї фізичної економії, запропонувавши “енергетичний бюджет людства”.

Енергетична теорія набуває практичного значення для вимірювання природних, соціальних та економічних процесів за допомогою системи просторово-часових величин. Вплив природних факторів на

економічні процеси відбувається на більш глибокому рівні, ніж вплив на ці процеси природного середовища як зовнішнього фактора.

Отже, за С.Подолінським, людська діяльність, пов'язана з використанням дарованих природою корисних копалин, може бути економічно та екологічно виправданою тоді, коли їх поклади використовуються з метою нагромадження енергії на земній поверхні та запобігання її ентропії.

С.Подолінського слід вважати фундатором новітньої національної наукової школи фізичної економії. Розробки українського вченого суттєво розвинули ідеї його зарубіжних попередників, а пізніше знайшли продовження у працях наших співвітчизників [4, с. 111].

Вельми важливим кроком у розвитку цієї школи стала діяльність засновника Української академії наук В.Вернадського (1863–1945), який своїм найближчим науковим попередником називав якраз С.Подолінського.

В.Вернадський, запровадивши у науковий обіг категорії живої речовини, біосфери і ноосфери, створивши новітню світоглядну систему, парадигму змісту і структури знань цим самим підніс здобутки української наукової школи на вищий щабель світового визнання.

Також істотним внеском у розвиток національної школи фізичної економії є доробок сучасного українського мислителя М.Руденка. Адже ним створена оригінальна концепція, яку доречно назвати фізичною економією Всесвіту. І як відомо, вона є новою економіко-філософською системою, що охоплює гуманітарні і природничі знання.

М.Руденко доводить нагальність відновлення порушеного синтезу Знання, яке у своїй першооснові було, а тому і мусть залишатися єдиним. Відроджена ним парадигма фізичної економії є прикладом започаткування єдності того сегмента знання, яке окреслює економічний аспект суспільного та загальноцивілізаційного буття.

Ключовою стала енергія прогресу, яку М.Руденко розтлумачив як абсолютну додаткову вартість, джерелом якої є космічне випромінювання, а її здобуття людьми можливе завдяки використанню фотосинтезу. Формулювання цієї категорії є методологічною базою, на якій побудована світоглядна конструкція фізичної економії, що охоплює як вже існуючі, так і самостійно відкриті вченим категорії і закони.

Руденко стверджує, що пантеїзм саме через те і є справжнім теїзмом, що визнає Богом Всесвіт як ціле. І це дозволяє йому продовжити новітнє осмислення започаткованого С. Подолінським дослідження енергетичних аспектів взаємодії між суб'єктами та об'єктами [5, с. 102].

Тому що, коли енергія розглядається як об'єкт, то це не виключає, а навпаки, передбачає і протилежне, тобто розгляд енергії як прояву впливу суб'єкта, що діє на людину.

Слід мати на увазі, що без усвідомлення взаємопов'язаності фінансової та екологічної кризи неможливо запропонувати вихід із нинішньої ситуації. Те, що називають “екологічною кризою”, а інші “соціально-економічною кризою”, під кутом зору ноосферної теорії є тим самим явищем.

З огляду на вищезазначене у сучасній Україні має бути прийнята стратегія економічного розвитку суспільства на основі: досягнення кількісного і якісного розподілу різних форм енергії, її збереження, нагромадження та збільшення; постійного перевищення народжуваності над смертністю населення; комплексної боротьби з розкраданням енергії людства.

Висновки. Починаючи з другої половини XXI століття у світовій енергетиці повинно статися суттєве підвищення ролі невичерпних та поновлювальних джерел енергії. Під поновлювальними потрібно розуміти енергію, яку отримують при спаленні біомаси: деревини, вугілля, яку отримують із дерева, торфу, промислових, міських та сільськогосподарських відходів. До невичерпних джерел енергії відносяться: первинна електроенергія, яка генерується із сонячної енергії, енергії вітру, енергії приливів та ядерна енергія. Аналіз перспектив розвитку економіки України свідчить, що це питання є актуальним. Для України перспективним є розвиток технологій використання сонячної енергії; теплонасосних установок і станцій, які можуть використовуватись для вилучення тепла з довкілля: використання альтернативних видів палива; воднева енергетика на основі фотосинтетичних елементів. Тобто залишається актуальним питання про ефективне використання різних видів енергії, яке в свій час підняли українські фізіократи.

Джерела та література:

1. Шевчук В. Еволюція новітньої економічної парадигми і перспективи розвитку української наукової школи // У зб.: Економічна теорія: сучасна парадигма та її еволюція на порозі XXI століття: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції 1–2 березня 2000 року. Частина 3. – К.: КДТЕУ, 2000. – с.180-212.
2. Подолінський С. А. Вибрані твори / Упоряд.: Л. Я. Корнійчук. – К.: КНЕУ, 2000. – 328 с.
3. Подолінський Сергій. Вибрані твори / Упорядкував Роман Сербин. – Монреаль: Українське історичне товариство, 1990. – 208 с.
4. Шевчук В. Інтелектуальна спадщина Сергія Подолінського і цивілізаційна перспектива // У зб.: Учення Сергія Подолінського і цивілізаційна еколого-економічна перспектива: Матеріали міжнародної наукової конференції 7 грудня 2000 року. – К.: КНЕУ, 2000. – с.98-135.
5. Шевчук В. Вчення Сергія Подолінського як фундаментальна основа новітньої української та світової економічної школи // У зб.: Еволюція економічного розвитку та економічних теорій (проблеми дослідження та викладання): Матеріали міжнародної науково-методичної конференції 26–27 квітня 2000 року. – К.: КНЕУ, 2000. – с. 80-145.